

POSTUPAK PRED SUDOM ČASTI

Stručni članak UDK 347.998.74

Prof. dr. sc. Jozo Čizmić*

POSTUPAK PRED SUDOM ČASTI HGK U SVJETLU DONOŠENJA NOVOGA PRAVILNIKA O SUDU ČASTI PRI HRVATSKOJ GOSPODARSKOJ KOMORI

U našem i u poredbenom pravu može se vidjeti da sudovi časti postoje pri različitim asocijacijama gospodarskih subjekata, a najčešće su ustrojeni pri gospodarskim komorama. Tako je i pri Hrvatskoj gospodarskoj komori 1989. ustanovljen Sud časti s ciljem promicanja dobrih poslovnih običaja, jačanja poslovnog morala, unapređivanja gospodarstva i razvitka komorskog sustava kao cjeline. Nadležnost Suda časti, njegov ustroj i sastav, tijek postupka pred Sudom časti, vođenje registra mjera te uvjeti za brisanje sudskih mjera, uređeni su novim Pravilnikom o Sudu časti pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, koji je stupio na snagu 20. lipnja 2006. godine. Autor u radu prikazuje najznačajnija rješenja iz odredaba spomenutog Pravilnika, a posebnu pozornost posvećuje odredbama kojima se uređuje postupak pred Sudom časti pri Hrvatskoj gospodarskoj komori.

1. UVOD

Skupština Hrvatske gospodarske komore je na 5. sjednici, održanoj 12. lipnja 2006. godine, donijela novi Pravilnik o Sudu časti pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (dalje: **Pravilnik**). Pravilnik je objavljen u Narodnim novinama, br. 66/06, a stupio je na snagu 20. lipnja 2006. godine.

Pravilnik je donesen na temelju članka 18. Zakona o Hrvatskoj gospodarskoj komori (Narodne novine, br. 66/91, 73/91, 77/93, 49/03, dalje: **Zakon**) i članka 21. stavak 1. točke 1. alineje 3. Statuta Hrvatske gospodarske komore (Narodne novine, br. 11/94 - pročišćeni tekst, 108/95, 19/96 i 64/01, dalje: **Statut**).

* Jozo Čizmić, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu.

Pravilnikom se, osim općih odredaba o nazivu i sjedištu Suda časti, uređuje i nadležnost Suda časti, ustroj i sastav Suda časti, tijek postupka pred Sudom časti (podnošenje prijave, prethodni postupak mirenja, postupak pred prvostupanskim vijećem, pravni lijekovi, dostava, troškovi postupka) te registar mjera i brisanje sudskih mjera.

2. USTROJ I TIJELA SUDA ČASTI PRI HGK

Sud časti pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (dalje: **Sud**) **ustanovljen** je u skladu sa Zakonom, Statutom i Pravilnikom.

Sud djeluje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (dalje: **HGK**) od 1989. godine, a osnovan je s **ciljem**: promicanja dobrih poslovnih običaja, jačanja poslovnog morala, unapređivanja gospodarstva i razvitka komorskog sustava kao cjeline.¹ Svojim djelovanjem Sud bi, među ostalim, trebao upozoravati gospodarske subjekte na potrebu poštivanja određenih moralnih vrijednosti u njihovom poslovanju.

HGK obavlja **nadzor** nad administrativnim i materijalno-financijskim poslovanjem Suda i osigurava sredstva potrebna za njegov rad (Pravilnik, čl. 73.) u svom financijskom planu (Statut, čl. 60.).

Tijela Suda su: Predsjedništvo; predsjednik Suda; tajnik Suda; prvostupanska i drugostupanska vijeća, te sudac pojedinac.

Predsjednika, dva zamjenika predsjednika i suce Suda imenuje Upravni odbor HGK za razdoblje od četiri godine, s time da iste osobe po isteku mandata mogu biti ponovno imenovane (Pravilnik, čl. 57.).

Za predsjednika Suda, zamjenike predsjednika i suce Suda **mogu biti imenovani** radnici članica HGK koji imaju za to stručnu i radnu sposobnost, suci redovnih i specijaliziranih sudova, sveučilišni profesori, znanstveni radnici te drugi istaknuti stručnjaci (Pravilnik, čl. 58.), ali **ne mogu** biti birani članovi Upravnog odbora i Skupštine HGK te radnici stručne službe HGK (Pravilnik, čl. 59.).

Postupak za imenovanje predsjednika Suda, njegove zamjenike i suce pokreće tajnik Suda najkasnije tri mjeseca prije isteka mandata (Pravilnik, čl. 60.), a ako imenovanje ne bi bilo dovršeno do isteka mandata, prijašnji predsjednik, zamjenici predsjednika i suci ostaju na dužnosti do imenovanja predsjednika, njegovih zamjenika i sudaca s novim mandatom (Pravilnik, čl. 61.).

Prije stupanja na dužnost suci daju **prisegu** pred predsjednikom HGK (Pravilnik, čl. 62. st. 1.).²

Suci se moraju ponašati tako da ne umanje svoj ugled i ugled Suda, te ne dovedu u pitanje svoju nepristranost i neovisnost u suđenju (Pravilnik, čl. 33. st. 1.).

¹ Vidi www.hgk.hr (Sud časti pri HGK - O djelovanju suda).

² Prisega glasi: "Prisežem svojom čašću da ću se u obnašanju dužnosti suca Suda časti pridržavati Ustava i zakona Republike Hrvatske, podzakonskih akata i morala društva i da ću dužnost suca obavljati savjesno i nepristrano." Pravilnik, čl. 62. st. 2.

Sudac može biti **razriješen** prije isteka mandata: a) ako sam zatraži razrješenje, b) ako se utvrdi da je teže kršio sudačku dužnost ili njezin ugled ili ukoliko je svojim radom pokazao da nije sposoban obavljati funkciju, te c) ako zanemaruje dužnosti pri Sudu, a odluku o razrješenju suca donosi Upravni odbor HGK. Novoizabrani sudac dovršava mandat suca kojemu je mandat zbog razrješenja prestao prije isteka vremena na koje je izabran (Pravilnik, čl. 63.).³

Tajnika Suda imenuje predsjednik HGK, a tajnik svoju dužnost obavlja na temelju ugovora o radu na neodređeno vrijeme. Tajnik Suda može biti diplomirani pravnik s položenim pravosudnim ispitom (Pravilnik, čl. 64.).

Tajnik Suda priprema sjednice Predsjedništva Suda i izvršava njegove odluke, priprema sjednice drugostupanijskih vijeća i prisustvuje im u svojstvu zapisničara, provodi prethodni postupak mirenja, predlaže predsjedniku Suda suca pojedinca, odnosno predsjednika i članove prvostupanijskog i drugostupanijskog vijeća te obavlja administrativne poslove radi pripremanja rasprava u određenoj pravnoj stvari, može prisustvovati raspravama prvostupanijskog vijeća, daje potrebne obavijesti strankama u svezi s pokretanjem postupka pred Sudom, nadzire upis pravomoćno izrečenih mjera u Registar sudskih mjera, sudjeluje u izradi godišnjeg Plana rada Suda i Izvještaja o radu Suda za proteklo razdoblje, vrši obračun troškova u vezi s radom suca izmiritelja, suca pojedinca, sudskih vijeća, izdaje nalog za isplatu nagrada predsjedniku i članovima Predsjedništva za obavljanje poslova Suda izvan pojedinih postupaka, te obavlja druge stručne poslove kojima se osiguravaju uvjeti potrebni za rad Suda (Pravilnik, čl. 70.). Radi obavljanja poslova sudske uprave tajniku Suda pomažu i drugi radnici HGK (Pravilnik, čl. 71.).

Predsjedništvo Suda čine: predsjednik Suda, dva zamjenika predsjednika i tajnik Suda.

Predsjedništvo Suda **vrši** opći nadzor nad radom Suda, brine o pravilnoj primjeni Pravilnika i drugih općih akata Suda, raspravlja o spornim pravnim pitanjima, donosi godišnji Program rada Suda, razmatra i prihvaća Izvješće o radu Suda za proteklu godinu, utvrđuje visinu nagrade predsjedniku Suda i članovima Predsjedništva za obavljanje poslova Suda izvan pojedinih predmeta za tekuću godinu, odobrava isplatu nagrada sucima prvostupanijskog i drugostupanijskog vijeća za sudjelovanje na raspravnom ročištu, odnosno sjednici vijeća, te izradu presuda i obrazloženih rješenja, razmatra prijedloge općih akata Suda te obavlja druge poslove određene Pravilnikom i drugim aktima Suda (Pravilnik, čl. 66.).

U slučajevima u kojima Predsjedništvo Suda na temelju odredaba ovog Pravilnika ili drugog akta Suda samostalno

odlučuje o određenoj stvari, za **pravovaljano odlučivanje** potrebno je da sjednici Predsjedništva prisustvuje predsjednik Suda, jedan zamjenik predsjednika i tajnik Suda kao članovi Predsjedništva (Pravilnik, čl. 67.).

Predsjednik Suda zastupa i predstavlja Sud, osigurava uvjete za pravilan rad i poslovanje Suda, brine o urednom i pravodobnom obavljanju poslova Suda, podnosi HGK godišnji Izvještaj o radu Suda, na prijedlog tajnika Suda imenuje suca pojedinca, predsjednika i članove prvostupanijskih i drugostupanijskih vijeća, odlučuje o izuzeću predsjednika i članova prvostupanijskih i drugostupanijskih vijeća, saziva i predsjedava sjednicama Predsjedništva, brine o održavanju i razvijanju suradnje s istim ili sličnim sudovima, drugim organizacijama ili tijelima iz zemlje i inozemstva, a čija je djelatnost od interesa za rad Suda, te obavlja druge poslove određene aktima Suda i odlukama Predsjedništva (Pravilnik, čl. 68.). Pojedine poslove iz svog djelokruga predsjednik Suda može povjeriti jednom od zamjenika predsjednika (Pravilnik, čl. 69.).

Sud ima **administratora** Suda koji zaprima poštu i vrši upis iste u urudžbeni zapisnik, odnosno upisnik predmeta ili interne dostavne knjige, obavlja poslove prijepisa i otpreme, poslove fotokopiranja, prisustvuje prethodnom postupku mirenja i raspravama prvostupanijskog vijeća u svojstvu zapisničara, vrši upis u registar sudskih mjera, ažurira web stranicu Suda, vrši nabavu uredskog materijala, te obavlja i druge poslove koje mu naloži predsjednik ili tajnik Suda (Pravilnik, čl. 72.).

Suci Suda i administrativno osoblje dužni su podatke i informacije koje su doznali u vođenju postupka čuvati kao **tajnu**, kako tijekom trajanja postupka, tako i nakon prestanka rada u Sudu (Pravilnik, čl. 33. st. 2.).

3. NAČELA O RADU SUDA

Sud je u svom radu **nezavisan** i **samostalan** u odlučivanju, te sudi na temelju Ustava, međunarodnih ugovora, zakona, podzakonskih akata, općih akata HGK, osnovnih načela obveznih odnosa utemeljenih Zakonom o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, dalje: **ZOO**), a posebno načela savjesnosti i poštenja u obveznim odnosima (arg. ZOO, čl. 4.) i sukladno moralu društva (Pravilnik, čl. 3.).

U pravilu Sud sudi u svom **sjedištu**, u prostorijama Suda,⁴ a rasprave se mogu održati i izvan sjedišta Suda, u sjedištu pojedine županijske komore, u slučajevima kada prijavitelj i prijavljeni imaju prebivalište na području pojedine županijske komore, a prvostupanijsko vijeće je moguće formirati od sudaca koji imaju prebivalište na području koje ta županijska komora pokriva (Pravilnik, čl. 7.). Dakle, za razliku od rješenja iz odredbe čl. 5. st. 2. prethodnog Pravilnika o Sudu časti pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (Narodne novine, br. 15/89, 69/91, 47/00, 64/01 - pročišćeni tekst, dalje: **stari Pravilnik**),

³ Odluka o izboru sudaca Suda, koju je donio Upravni odbor HGK na 4. sjednici održanoj 14. prosinca 2005. godine, objavljena je u Narodnim novinama, br. 150 od 21. prosinca 2005. godine. Na listi sudaca za prvostupanijska vijeća nalazi se 50 sudaca, a na listi sudaca za drugostupanijsko vijeće nalazi se 20 sudaca. Popis sudaca može se naći i na stranici HGK www.hgk.hr (Popis izabranih sudaca prvostupanijskog vijeća i Popis izabranih sudaca drugostupanijskog vijeća).

⁴ Sjedište suda je u Zagrebu, Dalmatinska 10.

odredbom čl. 7. Pravilnika sada su točno određeni slučajevi u kojima se rasprave mogu održavati izvan sjedišta Suda.

Sud ne obavlja poslove **pravne pomoći** (Pravilnik, čl. 4. st. 2.).

U svom radu Sud **suraduje** s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskom obrtničkom komorom, državnim inspektoratima, udrugama za zaštitu potrošača te drugim institucijama.⁵

Jednim od nedostataka Pravilnika smatramo i to što nije predvidio obrazovanje **općih sjednica** (drugostupanjskog i prvostupanjskih) vijeća, na kojima bi se, među ostalim, pratile i ocjenjivale pojave kojima se ugrožavaju dobri poslovni običaji i (poslovni) moral te zauzimala načelna stajališta o tim pojavama, s ciljem ujednačavanja prakse Suda.

Sud je nadležan i za predmete u kojima je prijavitelj (fizička ili pravna) osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske, a Sud je ovlašten odlučivati po prijavi prijavitelja i u slučaju kada je u istoj stvari među istim strankama pokrenuta parnica pri redovnom, odnosno specijaliziranom sudu (Pravilnik, čl. 6.).

4. PREDMET ODLUČIVANJA (NADLEŽNOST) SUDA

Sud sudi članicama HGK zbog povreda pravila morala⁶ (dobrih poslovnih običaja) u obavljanju gospodarskih djelatnosti i prometa roba i usluga na području HGK, zbog neizvršavanja obveza članica HGK, kao i zbog povrede Statuta i drugih općih akata HGK, bilo da to članice učine u međusobnom poslovanju ili prema trećim osobama, kada je za takvo ponašanje predviđeno izricanje stegovnih mjera, odnosno mjere protiv narušavanja društvene discipline (Pravilnik, čl. 4., Statut, čl. 57. i Zakon, čl. 18.).⁷

Prema odredbi čl. 14. **Statuta**, članice HGK imaju, među ostalim, pravo i dužnost da pred Sud iznose slučajeve povrede dobrih poslovnih običaja u vezi s odnosima na tržištu.

Danas, u tijeku procesa približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, sankcioniranje povreda dobrih poslovnih običaja postaje još važnije i zbog posebnih pravila Europske unije o zaštiti **potrošača** od lošeg poslovnog ponašanja gospodarskih subjekata u prometu robe i usluga, a posebno s obzirom na postojeći Zakon o zaštiti potrošača (Narodne novine, br. 96/03).

Stari Pravilnik tražio je od članica HGK tek da poštuju dobre poslovne običaje, a sada Pravilnik precizira što se to "naročito smatra povredom pravila morala". Tako se prema odredbi čl. 5. Pravilnika, **povredom pravila morala naročito smatra**: a) prodaja proizvoda ili pružanja usluga loše kvalitete pod vidom dobre kvalitete, b) svjesno preuzimanje obaveza bez namjere da ih se ispuni, c) namjerno zaključivanje nejasnih ili nepotpunih ugovora u prometu roba i usluga, d) neistinita reklama na štetu drugih trgovačkih društava ili potrošača, e) postupak ili propust usmjeren na rušenje ugleda drugih članica, f) svjesno postupanje kojim se drugima može prouzročiti šteta, g) prekoračenje dopuštene samopomoći u svrhu pribavljanja ili zaštite svoga prava, h) povrede odredaba strukovnih kodeksa u pogledu članica na koje se kodeks primjenjuje, i) kao i drugi slučajevi za koje Sud ocijeni da predstavljaju povredu pravila morala.

Pod terminom "**povreda dobrih poslovnih običaja**" podrazumijeva se povreda onih poslovnih običaja koji su se ustalili u praksi obavljanja određene djelatnosti. Sadržaj "dobrog poslovnog običaja" najbolje može odrediti sudska praksa, a posebno praksa Suda koji odlučuje o povredama dobrih poslovnih običaja u rješavanju konkretnih predmeta. Iako praksa Suda ne predstavlja ni supsidijarni izvor prava, određivanjem sadržaja pravnog standarda "povreda dobrih poslovnih običaja" može utjecati na stvaranje poslovnog morala i način ponašanja subjekata koji se profesionalno bave gospodarskom djelatnošću.⁸

Dobri poslovni običaji u prometu robe i pružanju usluga regulirani su ZOO-om, Zakonom o trgovini (Narodne novine, br. 11/96, 30/99, 75/99, 62/01, 109/01, 49/03 - pročišćeni tekst, 103/03, 170/03, 55/04-Odluka USRH dalje: **ZT**) i drugim propisima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj, ali i uzancama koje su prihvaćene kao pravila ponašanja u određenim djelatnostima.

Tako se u **obveznim odnosima** među trgovcima primjenjuju **trgovački običaji** čiju su primjenu ugovorili i praksa koju su međusobno razvili, odnosno trgovački običaji koje trgovci redovito primjenjuju u istim takvim odnosima, ako sudionici u njima nisu izrijekom ili prešutno isključili njihovu primjenu, čak i ako su suprotni dispozitivnom propisu (ZOO, čl. 12.).⁹ Suprotno, u obveznim odnosima među ostalim sudionicima primjenjuju se običaji kad je njihova primjena ugovorena ili zakonom propisana. Naime, trgovci su u ispunjavanju obveze iz svoje profesionalne djelatnosti dužni postupati s povećanom pažnjom, prema pravilima struke i običajima (pažnja dobrog stručnjaka) (arg. ZOO, čl. 10. st. 2.).¹⁰

⁵ Vidi www.hgk.hr (Sud časti pri HGK - O djelovanju suda).

⁶ Temeljni cilj (poslovnog) morala jest očuvanje sadržaja gospodarskih odnosa u kojima moraju biti svim sudionicima osigurane jednake mogućnosti nastupanja na tržištu. Ivanjko, Š., *Poslovni moral i praksa Suda časti pri Privrednoj komori Jugoslavije*, Beograd, 1988., str. 7.

⁷ Treba napomenuti da je u 2004. godini Sud dobio novi zadatak, a to je izdavanje potvrda o nekažnjavanju za članice HGK komore kojima je osnovna djelatnost obavljanje cestovnog prometa. Naime, na temelju članka 13. točke 5. Zakona o prijevozu u cestovnom prometu (NN 26/03 - pročišćeni tekst), ova potvrda je potrebna Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvika radi izdavanja licencija za obavljanje cestovnog prometa. Time je uloga Suda dodatno dobila na značenju.

⁸ Tako kod *Zbirka odluka Suda časti Privredne komore Jugoslavije - Predgovor*, Beograd, 1981., str. 3.

⁹ Potanje o trgovačkim običajima kod Petrović, S., *Trgovački rječnik*, Rijeka, 1992., str. 595-596; Goldštajn, A., *Trgovačko ugovorno pravo međunarodno i komparativno*, Zagreb, 1991., str. 15.

¹⁰ Detaljnije o novinama koje je novi ZOO unio na području primjene trgovačkih običaja u odnosu na prijašnji zakon, vidi kod Barbić, J., *Primjena običaja u hrvatskom trgovačkom pravu*, Godišnjak 12., "Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse", Organizator, Zagreb, 2005., str. 81-125; i Zubović, A., *Primjena trgovačkih običaja*, "Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci", vol. 27, 2006., br. 1, str. 330-340.

Da bi određeni postupci imali značenje povrede dobrih poslovnih običaja, u pravilu je potrebno da prouzroče **štetu** drugim sudionicima u gospodarskom prometu ili društvenoj zajednici. To, međutim, ne znači da šteta uvijek mora i postojati, već je dovoljno da radnje gospodarskih subjekata mogu imati za posljedicu određenu štetu.¹¹ Za ocjenu je li neko ponašanje protivno dobrim poslovnim običajima nije od značenja je li i nastupila šteta kao posljedica takvog ponašanja, odnosno nastupanje štete nije bitan element povrede dobrih poslovnih običaja.¹²

Prema odredbama čl. 4. **ZT-a**, zabranjeno je ponašanje trgovca koje je suprotno dobrim poslovnim običajima, kojim se narušava slobodno tržišno natjecanje te kojim se nanosi šteta potrošačima. Iako Sud nije izričito ovlašten odlučivati o **nepoštenom tržišnom natjecanju**, smatramo da se iz činjenice da je pojam "dobrih poslovnih običaja" širi od pojma "nepoštenog tržišnog natjecanja" može izvesti zaključak da je djelo nepoštenog tržišnog natjecanja istodobno i povreda dobrih poslovnih običaja. Odredbama ZT-a zabranjeno je i nepošteno tržišno natjecanje, a pod tim se podrazumijevaju radnje trgovca kojima se radi tržišnog natjecanja povređuju dobri poslovni običaji (ZT, čl. 70.). Nepoštenim tržišnim natjecanjem podrazumijeva se osobito: reklamiranje, oglašavanje ili ponuda robe ili usluga navođenjem podataka ili upotrebom izraza kojima se iskorištava ugled drugog trgovca, njegovih proizvoda ili usluga, odnosno proizvoda drugog trgovca; reklamiranje, oglašavanje ili ponuda robe ili usluga kojima se vrijeđa ili omalovažava drugog trgovca na nacionalnoj, rasnoj, političkoj ili vjerskoj osnovi; davanje podataka o drugom trgovcu, ako ti podaci štete ili mogu nanijeti štetu ugledu i poslovanju drugog trgovca; prodaja robe s oznakama ili podacima koji stvaraju ili bi mogli stvoriti zbrku glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili drugih osobina robe; prikrivanje grešaka (mana) robe ili usluga ili kakvo drugo zavođenje potrošača; radnje trgovca usmjerene na prekid poslovnih odnosa, između drugih trgovca ili koje sprječavaju ili otežavaju poslovne odnose drugih trgovca; neopravdano neispunjavanje ili raskidanje ugovora s pojedinim trgovcem, da bi se sklopio isti ili povoljniji ugovor s drugim trgovcima; ugovaranje izvoza robe i usluga po nižoj cijeni, ako je drugi trgovac već ugovorio izvoz takve robe i usluge po višoj cijeni čime se nanosi šteta tom trgovcu; neopravdana uporaba imena, firme, marke ili koje druge oznake drugog trgovca; davanje ili obećanje darova, imovinske ili druge koristi drugom trgovcu, njegovom djelatniku ili osobi koja radi za drugog trgovca, da bi se davatelju omogućila pogodnost na štetu drugog trgovca ili potrošača; neovlaštena uporaba usluga trgovačkog putnika, trgovačkog predstavnika ili zastupnika drugog trgovca; pridobivanje kupaca robe ili korištenje usluga s davanjem ili obećavanjem nagrada ili koje druge imovinske koristi ili pogodnosti koje po vrijednosti znatno

premašuju uobičajene vrijednosti robe ili usluga; protupravno pribavljanje poslovne tajne drugog trgovca ili bespravno iskorištavanje povjerene poslovne tajne drugog trgovca (ZT, čl. 71.).¹³

U dosadašnjoj **praksi Suda** najčešće povrede pravila morala, odnosno dobrih poslovnih običaja, zbog kojih se podnose prijave Sudu bile su: svjesno neispunjavanje ugovornih obveza; pružanje usluga loše kakvoće pod vidom dobre kakvoće; nepoštivanje zakonskih normi koje propisuju ponašanje pravnih osoba u prometu robe i usluga; postupanje usmjereno na rušenje ugleda drugih gospodarstvenika; nepriznavanje reklamacija kupaca te nepostupanje sukladno pozitivnim zakonskim propisima; kršenje odredaba općih akata HGK i etičkih kodeksa donesenih od strane strukovnih udruženja koja djeluju unutar HGK; reklamiranje na štetu drugih ili iznošenje neistinitih podataka o drugoj pravnoj osobi (konkurentu); nepoštivanje pravila struke i sl.¹⁴

Na temelju članka 3. stavka 1. podstavka 13. Zakona i članka 21. Statuta, Skupština HGK 23. svibnja 2005. je potvrdila **Kodeks etike u poslovanju** (Narodne novine, br. 71/05, dalje: **Kodeks**), kojim se utvrđuju osnovne smjernice etičkog ponašanja poslovnih subjekata u hrvatskom gospodarstvu. Određivanjem etičkih kriterija nastoji se pridonijeti otvorenijem i učinkovitijem poslovanju te kvalitetnijim vezama poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj s poslovnom sredinom u kojoj djeluju. Kodeks je stupio na snagu danom donošenja Odluke o potvrđivanju Kodeksa etike u poslovanju na Skupštini Hrvatske gospodarske komore, dakle 23. svibnja 2005. (arg. Kodeks, čl. 34.), a poslovni subjekti primjenjuju ga od dana potpisivanja izjave o prihvaćanju Kodeksa (Kodeks, čl. 35.).¹⁵

Svaka potpisnica odgovorna je za poštivanje pravila Kodeksa (Kodeks, čl. 2.). Potpisnik Kodeksa prihvaća obvezu djelovanja u skladu s načelima odgovornosti, istinitosti, učinkovitosti, transparentnosti, kvalitete, postupanja u dobroj vjeri i poštovanja dobrih poslovnih običaja prema poslovnim partnerima, poslovnom i društvenom okruženju (Kodeks, čl. 4.). Potpisnici Kodeksa pridržavat će se dobrih poslovnih običaja u domaćim i međunarodnim okvirima, koji su izgrađeni na dobroj vjeri, korektnim odnosima, lojalnosti i točnosti (Kodeks, čl. 5.). Posebno je značajno da se potpisnici Kodeksa obvezuju eventualne međusobne sporove rješavati pregovorima i dobrovoljnim sporazumima odnosno dobrovoljnim ispunjenjem obveze, a ako to nije moguće, sporove zbog

¹¹ Tako Ivanjko, Š., o. c., str. 114.

¹² Vidi odluku Suda časti pri Privrednoj komori Jugoslavije, S- 21/78. od 4. prosinca 1979., objavljena u *Zbirci odluka Suda časti Privredne komore Jugoslavije*, Beograd, 1981., str. 118/102.

¹³ Detaljnije o građanskopravnoj zaštiti od nepoštenog tržišnog natjecanja (tzv. nelojalne konkurencije) kod Zlatović, D., *Nepošteno tržišno natjecanje i modaliteti građanskopravne zaštite u hrvatskom i komparativnom pravu*, "Zbornik Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci", vol. 27, 2006., br. 1, str. 499-542.

¹⁴ Vidi www.hgk.hr (Sud časti pri HGK - O djelovanju suda).

¹⁵ HGK preporučuje svojim članicama prihvaćanje pravila Kodeksa etike u poslovanju. Napisanu i potpisanu izjavu o prihvaćanju Kodeksa na memorandumu tvrtke treba poslati na adresu: HGK, Odjel za odnose s javnošću, Rooseveltov trg 2, 10000 Zagreb.

povrede dobrih poslovnih običaja i etičkih pravila u poslovanju trebaju rješavati pred Sudom (Kodeks, čl. 19.).

U kodeksu se navodi niz radnji i ponašanja koja su, odnosno koja nisu u skladu s etikom u poslovanju i dobrim poslovnim običajima. Tako se, primjerice, propisuje da ne bi bilo u skladu s etikom u poslovanju: nepridržavanje preuzetih obveza; ometanje ostalih poslovnih subjekata u izvršenju njihovih obveza; preuzimanje obveza za koju postoji svijest da se neće moći ispuniti (Kodeks, čl. 7.); svjesno davanje lažnih podataka s ciljem dovodenja poslovnog partnera ili javnosti u zabludu (Kodeks, čl. 8.); zlouporaba povjerenja korisnika potrošača, poslovnih partnera ili drugih sudionika nekog poslovnog odnosa ili iskorištavanje njihovog nedostatka iskustva, znanja ili njihove dobre vjere; neprecizno i nejasno formuliranje ugovornih odredaba (Kodeks, čl. 9.); prikrivanje od korisnika negativnih posljedica upotrebe određenih proizvoda, kao i bilo koji drugi oblik obmane korisnika u pogledu nekog od bitnih svojstava proizvoda (Kodeks, čl. 10.); davanje ponuda za sklapanje posla sa nedovoljnim podacima za donošenje odluke od strane korisnika (Kodeks, čl. 11.); dodavanje pristojbe ili naknade na cijenu prihvaćenu od strane kupca, a na koje nije prethodno upozoren (Kodeks, čl. 13.); zadržavanje prodaje roba i usluga kojima predstoji neposredno povećanje cijena (Kodeks, čl. 15.); dumping, neetičko pribavljanje informacija o konkurentima i širenje bilo kakvih a naročito neistinitih informacija, dogovaranje o cijenama, podjeli tržišta, bojkotu kupaca ili dobavljača, ograničavanje prodaje proizvoda ili bilo koji oblik tajnog udruživanja radi stjecanja povlaštene tržišne pozicije (Kodeks, čl. 16.) i sl.

5. SUPSIDIJARNA PRIMJENA ODREDABA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Na pitanja procesnopravne naravi koja nisu uređena ovim Pravilnikom, primjenjuju se na odgovarajući način odredbe glave I.-XXVI. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, 88/05, dalje: **ZPP**), osim odredaba o presudi na temelju priznanja, presudi zbog ogluhe, presudi zbog izostanka, sudskoj nagodbi i reviziji (Pravilnik, čl. 8.). Iako bi se, a *contrario*, moglo zaključiti da se protiv presude drugostupanjskog vijeća može podnijeti prijedlog za ponavljanje postupka, treba napomenuti da je odredbom čl. 41. Pravilnika izričito propisano da protiv nje nije dopušten pravni lijek.

Specifično je za rad Suda da ne može donositi kondemnatorne i konstitutivne presude, dakle presude kojima bi se prijavljenom naložilo da nešto učini ili trpi u korist prijavitelja, odnosno kojima bi se primjerice raskinuo ugovor. Međutim, Sud može, nakon što na stručan i objektivan način utvrdi činjenično stanje i konstatira da postoji povreda pravila morala, izreći jednu od mjera (društvene stege) koja je predviđena Pravilnikom.¹⁶

¹⁶ Usp. www.hgk.hr (Sud časti pri HGK - O djelovanju suda).

6. SASTAV SUDA

U postupku u **prvom stupnju** sudi vijeće sastavljeno od trojice sudaca, a predsjednik prvostupanjskog vijeća mora imati položen pravosudni ispit (Pravilnik, čl. 10.). Dakle, za razliku od rješenja iz odredbe čl. 21. staroga Pravilnika, sada je odredbom čl. 10. Pravilnika izričito propisano da predsjednik prvostupanjskog vijeća mora imati položen pravosudni ispit. Sastav prvostupanjskog vijeća za svaki pojedini slučaj određuje predsjednik Suda, odnosno, u slučaju njegove spriječenosti jedan od zamjenika predsjednika, s liste sudaca za prvostupanjka vijeća, na prijedlog tajnika Suda, a ako se u tijeku postupka izmijeni sastav prvostupanjskog vijeća, rasprava se neće ponoviti ako stranke na to pristanu (Pravilnik, čl. 11.).

O žalbama protiv prvostupanjkih presuda, odnosno rješenja odlučuje **drugostupanjsko vijeće** sastavljeno od petorice sudaca, a predsjednik drugostupanjskog vijeća mora imati položen pravosudni ispit (Pravilnik, čl. 12.). Sastav drugostupanjskog vijeća za svaki pojedini slučaj određuje predsjednik Suda, odnosno, u slučaju njegove spriječenosti jedan od zamjenika predsjednika s liste sudaca za drugostupanjko vijeće, na prijedlog tajnika Suda. Za predsjednika drugostupanjskog vijeća može biti određen i zamjenik predsjednika Suda, ukoliko ima položen pravosudni ispit (Pravilnik, čl. 13.).

Sudac prvostupanjskog, odnosno drugostupanjskog vijeća koji je spriječen i **ne može sudjelovati** na raspravi, odnosno sjednici drugostupanjskog vijeća, mora o tome obavijestiti tajnika Suda najkasnije tri dana prije održavanja rasprave (Pravilnik, čl. 14.).

7. TIJEK POSTUPKA PRED SUDOM

7.1. Podnošenje prijave

Odredbama Pravilnika postupak podnošenja prijave znatno je detaljnije i preciznije uređen nego što je bio uređen odredbama staroga Pravilnika.

Postupak pred Sudom pokreće se pisanom **prijavom** (Pravilnik, čl. 15.).¹⁷ Aktivnu legitimaciju za podnošenje prijave imaju ne samo članice HGK nego i sve druge fizičke ili pravne osobe, pa i one s prebivalištem/sjedištem izvan teritorija Republike Hrvatske, a prije svega potrošači. Pasivno su legitimirane članice HGK.

Iako se za pokretanje postupka **ne plaća pristojba**, stranke ipak mogu imati troškove tijekom postupka pred Sudom. Primjerice, kada Sud utvrdi da je potrebno izvesti

¹⁷ Prijava treba **sadržavati**: naziv Suda; podatke o prijavitelju (osobno ime, odnosno naziv prijavitelja, adresa stanovanja, odnosno sjedište); podatke o punomoćniku ako prijavitelj ima punomoćnika; podatke o prijavljenom (naziv i sjedište); činjenice i razloge na kojima prijavitelj temelji tvrdnju da su povrijeđena pravila morala; podatke o vremenu kada se povreda dogodila; prijedlog prijavitelja da se izrekne jedna od mjera društvene stege; popis isprava ili drugih dokaza koji se prilažu uz prijavu, a kojima se dokazuje da se povreda dogodila od strane prijavljenog; vlastoručni potpis prijavitelja ili ovlaštenog punomoćnika (Pravilnik, čl. 16.).

dokaz vještačenjem ili saslušanjem svjedoka, te troškove snose stranke.

Prijava se **predaje** putem pošte ili pri Sudu, svakog radnog dana, tijekom radnog vremena. Prijave se ne mogu podnositi putem elektronske pošte (Pravilnik, čl. 17.).

Prijava i prilozi predaju se u tri **primjerka** za Sud, a za dostavu protivnoj strani u onolikom broju primjeraka koliko ima prijavljenih (Pravilnik, čl. 18.).

Ako je prijava **nejasna** ili **ne sadrži sve propisane podatke**, tajnik Suda može prijavitelja pozvati da je ispravi, odnosno dopuni te odrediti rok u kojem je prijavitelj dužan ukloniti uočene nedostatke (Pravilnik, čl. 19.). U suprotnom smatrat će se da je povukao prijavu, o čemu sudac pojedinac treba donijeti rješenje (Pravilnik, čl. 20.).

Prijava se može podnijeti u (subjektivnom) **roku** od šest mjeseci od dana saznanja prijavitelja za učinjenu povredu i učinioca, a najkasnije u (objektivnom) roku od godinu dana od dana kada je povreda učinjena (Pravilnik, čl. 21.). Prema odredbama čl. 23. st. 2. staroga Pravilnika, prijava se mogla podnijeti u znatno kraćem roku, odnosno u subjektivnom roku od tri mjeseca od dana saznanja za povredu i učinioca, te najkasnije u objektivnom roku od šest mjeseci od dana kad je povreda učinjena. Smatralo se da rokovi određeni u kraćem trajanju pridonose ažurnosti u ponašanju stranaka, te da pozitivno utječu na ekonomičnost i efikasnost ovakvog sudovanja.¹⁸ Na navedene rokove Sud je dužan paziti po službenoj dužnosti. Ako tajnik Suda uoči iz prijave da je prijava podnesena nakon proteka subjektivnog, odnosno objektivnog roka, može o tome obavijestiti suca pojedinca, koji nakon što izvrši uvid u prijavu i priloženu dokumentaciju, treba donijeti rješenje kojim se prijava odbacuje (Pravilnik, čl. 22.).

Nakon razmatranja prijave, sudac pojedinac, odnosno predsjednik prvostupanskog vijeća, **odbacuje prijavu rješenjem** ako utvrdi da: a) prijavljeni nije član HGK ili je prestao postojati; b) je prijava podnesena zbog povrede o kojoj je Sud već raspravljao i odlučio (*res iudicata*); c) je prijava podnesena zbog povrede o kojoj je pred Sudom zaključena nagodba; d) je prijava podnesena nakon proteka roka za podnošenje prijave (Pravilnik, čl. 23.).

7.2. Prethodni postupak mirenja

Prethodni postupak mirenja novi je obvezni stadij u postupku pred Sudom.

Tijekom vođenja postupka Sud treba prije svega nastojati svaki spor riješiti mirnim putem, odnosno zaključenjem nagodbe među strankama. U tu svrhu obvezno se provodi prethodni postupak mirenja, u kojem stranke

mogu razriješiti i svoj materijalni dio zahtjeva.¹⁹ Takvim djelovanjem Sud utječe i na rasterećivanje redovnih sudova. Naime, dosadašnja je praksa pokazala da je upravo povreda pravila morala česti razlog pokretanja parnica pred redovitim sudovima, primjerice radi naknade štete, raskida ugovora, primjene instituta jamstva za ispravno funkcioniranje prodane stvari i sl.²⁰

Na temelju prijave podnositelja prethodni postupak mirenja **zakazuje tajnik** Suda. Uz **poziv** na postupak mirenja prijavljenom se **na odgovor** dostavlja prijava prijavitelja, iako dostava odgovora na prijavu nije uvjet za nastavak postupka pred Sudom (Pravilnik, čl. 24.).

Postupak mirenja **provodi** tajnik Suda, a u slučaju njegove spriječenosti ili odsutnosti tajnik Suda može za izmiritelja odrediti jednog od sudaca s liste sudaca za prvostupansko vijeće, s time da sudac koji je kao izmiritelj sudjelovao u prethodnom postupku mirenja, ne može više biti član prvostupanskog vijeća koje rješava po prijavi, ukoliko prethodni postupak mirenja ne uspije (Pravilnik, čl. 25.). Za sudjelovanje u postupku mirenja sucu izmiritelju pripada **nagrada** koju bi ostvario za sudjelovanje na raspravnom ročištu.

Ako se tijekom prethodnog postupka mirenja stranke dogovore o rješenju njihova spora, zaključuju **nagodbu** a tekst nagodbe unosi se u zapisnik. Nagodba je zaključena kad stranke pročitaju i potpišu zapisnik o nagodbi (Pravilnik, čl. 26. st. 1. i 2.). Zaključenjem nagodbe postupak pokrenut po prijavi prijavitelja smatra se okončanim, a nagodba ima svojstvo ovršne isprave (Pravilnik, čl. 26. st. 3. i 4.).

Radi ekonomičnosti postupka, kada u postupku pred Sudom sudjeluju prijavitelj i prijavljeni čije je prebivalište, odnosno sjedište **na području koje pokriva neka od županijskih komora**, tajnik Suda može odrediti da se postupak mirenja provede u sjedištu županijske komore koja pokriva područje na kojem stranke imaju prebivalište, odnosno sjedište. U tom slučaju postupak mirenja provodi stručni radnik kojeg za to odredi predsjednik ili tajnik dotične županijske komore, i on postupak mirenja mora provesti u roku od 30 dana od dana dostave spisa županijskoj komori (Pravilnik, čl. 27.).

7.3. Postupak pred prvostupanskim vijećem

Ako u prethodnom postupku mirenja stranke ne postignu mirno rješenje spora, ili ako jedna od stranaka neopravdano ne pristupi prethodnom postupku mirenja, u kojem slučaju se smatra da nije zainteresirana za mirno rješenje spora, predsjednik prvostupanskog vijeća treba **zakazati raspravu** (Pravilnik, čl. 28.).

Odredbе o postupku pred prvostupanskim vijećem suda sada su znatno razrađene u odnosu na rješenja iz

¹⁸ Usp. Zlatović, D., *Postupak pred sudovima časti i zaštita žiga*, Hrvatska pravna revija, god. II., 2002., br. 7, str. 84.

¹⁹ Da je postupak mirenja iznimno važan i čest kod postupaka koji se vode kod Suda časti, govori primjerice i činjenica da je 2001. od 82 predmeta koja su se vodila na Sudu njih 40 završilo obustavom jer su se stranke nagodile tijekom postupka mirenja, a u 2002. broj predmeta se povećao te je također njih oko 50% završilo nagodbom stranaka. Podatak kod *Croatibiz magazin*, 30. srpnja 2006.

²⁰ Vidi www.hgk.hr (*Sud časti pri HGK - O djelovanju suda*).

staroga Pravilnika, pa će Sud u svom radu manje supsidijarno primjenjivati odredbe ZPP-a, tim više što su neka rješenja različita od onih iz ZPP-a i predstavljaju *lex specialis* u postupku pred Sudom.

Predsjednik vijeća rukovodi raspravom, brine za svestrano raspravljanje o predmetu i otklanjanju svega što bi moglo odugovlačiti postupak, a ne služi razrješenju stvari, a dužan je brinuti i o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu Suda. U pozivu na raspravu predsjednik vijeća treba odrediti dan, sat i mjesto održavanja rasprave (Pravilnik, čl. 29.). **Odsutnost uredno pozvanog** prijavljenog ne sprječava održavanje rasprave, a ako on svoj izostanak ne opravda u roku od 8 dana od dana održavanja rasprave, smatrat će se da je povukao prijavu, o čemu predsjednik vijeća treba donijeti rješenje (Pravilnik, čl. 29. i 30.).

Sudionici u postupku i druge članice HGK dužni su Sudu **dostavljati** isprave, podatke i obavijesti, kao i svoje opće akte koji su potrebni za odlučivanje u postupku. U suprotnom krše odredbe Statuta (Pravilnik, čl. 9.).

Po zaključenju glavne rasprave prvostupanijsko vijeće donosi **presudu**, koju Sud dostavlja strankama u pisanom obliku. Presuda mora sadržavati uvod,²¹ izreku,²² obrazloženje²³ i pouku o pravnom lijeku. Presudu potpisuje predsjednik vijeća (Pravilnik, čl. 34.).

Rješavajući po prijavi prvostupanijsko vijeće može: a) presudom **osloboditi** prijavljenog odgovornosti, ili b) presudom **utvrditi odgovornost** prijavljenog te, ovisno o težini odgovornosti, izreći jednu od mjera društvene stege iz članka 36. Pravilnika (Pravilnik, čl. 35.).

7.3.1. Mjere društvene stege

U okviru konkurentskih odnosa koji postoje na tržištu izgrađena su određena pravila ponašanja koja sprječavaju ponašanja sudionika koji ne vode računa o drugim sudionicima na tržištu, a postupanje protivno tim pravilima povlači i određene sankcije,²⁴ među ostalim i u vidu izricanja **mjera društvene stege**. Zbog povreda pravila morala (dobrih poslovnih običaja) u obavljanju gospodarskih djelatnosti i prometa roba i usluga na području HGK, zbog neizvršavanja obveza, kao i zbog povrede Statuta i drugih općih akata HGK od strane neke od članica HGK, bilo da to članice učine u međusobnom poslovanju ili prema trećim

osobama, Sud može izreći sljedeće **mjere društvene stege**:

a) opomenu; b) javnu opomenu uz objavljivanje na sjednici Skupštine HGK; te c) javnu opomenu uz objavljivanje u dnevnom tisku i na Web stranici HGK (arg. Pravilnik, čl. 5. i 36.), a pri izricanju navedenih mjera Sud nije vezan za prijedlog prijavitelja (Statut, čl. 16. alineja 7.). Navedene mjere moralnog su značenja, te nemaju materijalnopравnih učinaka. Vrsta mjere zavisi od težine povrede dobrih poslovnih običaja, a težina se procjenjuje ovisno o okolnostima svakog pojedinog slučaja, posljedicama povrede, nastaloj ili potencijalnoj šteti, postojanju olakotnih okolnosti, kao i ponašanju okrivljenika po prijavi i tijekom samog postupka.²⁵ Ove mjere nemaju samo represivni karakter, nego imaju i preventivni cilj, a to je sprječavanje povrede pravila morala, usmjeravanje stranaka ka mirnom rješavanju spora kao i edukacija i upozoravanje članica na potrebu primjerenog ponašanja prema potrošačima.²⁶ Izricanjem mjera društvene discipline prema počiniteljima pridonosi se razvijanju dobrih poslovnih običaja i poslovnog morala. Treba napomenuti da iako se to planira već neko vrijeme, još uvijek nije uvedena četvrta i najteža mjera društvene stege - stavljanje na tzv. crnu listu trgovačkih društava koja najčešće i najgrublje krše dobre poslovne običaje u svom poslovanju.

Mjera **opomene izvršava se** dostavljanjem pravomoćne presude strankama. Mjera **javne opomene uz objavljivanje na sjednici Skupštine HGK izvršava se** objavljivanjem pravomoćne presude na sjednici Skupštine HGK, a **mjera javne opomene uz objavljivanje u dnevnom tisku i Web stranici Hrvatske gospodarske komore, izvršava se** objavljivanjem pravomoćne presude o trošku prijavljenog, u dnevnom tisku kojeg odredi Sud u presudi te na Web stranici HGK i to u trajanju od najduže 60 dana od dana objave na Web stranici (Pravilnik, čl. 38.). Pravomoćna presuda kojom je izrečena mjera javne opomene uz objavljivanje na sjednici Skupštine, odnosno u dnevnom tisku i Web stranici Hrvatske gospodarske komore objavljuje se u **skraćenom obliku** (Pravilnik, čl. 37.). HGK ove presude Suda objavljuje na godišnjoj skupštini kako bi se na već tradicionalan način pokušalo tvrtkama i javnosti skrenuti pozornost na prava i dužnosti koje se krše, a pri čemu su najčešće zakinuti korisnici usluga. Ako prijavljeni, kojem je izrečena mjera javne opomene uz objavljivanje u dnevnom tisku, odbije nadoknaditi trošak objave presude u skraćenom obliku u dnevnom tisku, objavu će izvršiti HGK o svom trošku, ako smatra da će time biti zaštićen interes i pravo prijavitelja te ostvaren cilj rada Suda.

Izrečena mjera ne može se izvršiti nakon proteka roka od dvije godine od dana pravomoćnosti presude kojom je izrečena.

7.4. Postupak po pravnim lijekovima

Protiv prvostupanijske presude stranke mogu podnijeti

²¹ Uvod mora sadržavati naziv i sjedište Suda, ime i prezime predsjednika vijeća i članova vijeća, ime i prezime ili naziv te prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovog zastupnika ili punomoćnika, kratko navođenje predmeta spora, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su na toj raspravi prisustvovali te dan kada je presuda donesena.

²² U izreci se navodi odluka Suda je li prijavljeni odgovoran, u kojem slučaju se navodi činjenični opis povrede, vrijeme i način kako je povreda učinjena, te koja mu se mjera izriče, ili se oslobađa odgovornosti.

²³ U obrazloženju Sud navodi prijavu prijavitelja, navode prijavitelja i prijavljenog trgovačkog društva o činjenicama na kojima su osnivali svoje tvrdnje, predložene dokaze i temelj na kojem je osnovao svoju odluku.

²⁴ Usp. Ivanjko, Š., o. c., str. 16.

²⁵ Vidi Zlatović, D., *Postupak pred sudovima časti i zaštita žiga*, Hrvatska pravna revija, god. II., 2002., br. 7, str. 84.

²⁶ Vidi www.hgk.hr (Sud časti pri HGK - O djelovanju suda).

žalbu u roku od 15 dana od dana primitka presude, a protiv prvostupanjskog rješenja stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 8 dana od dana primitka rješenja (Pravilnik, čl. 39.).

O žalbi protiv presude, odnosno rješenja, **odlučuje** drugostupanjsko vijeće Suda u nejavnoj sjednici vijeća kojoj prisustvuju članovi vijeća i zapisničar (Pravilnik, čl. 40.), a odluka drugostupanjskog vijeća je **konačna** s danom donošenja odluke drugostupanjskog vijeća i protiv nje **nije dopušten pravni lijek** (Pravilnik, čl. 41.). Presuda drugostupanjskog vijeća je **izvršna** (Statut, čl. 59.).

Treba napomenuti da je dana 8. srpnja 2005. godine donesen Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, koji je objavljen u Narodnim novinama, br. 88/05 od 20. srpnja 2005. godine, a stupio je na snagu 28. srpnja 2005. godine. Odredbom čl. 13. spomenutog Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona izmijenjena je, odnosno dopunjena lista ovršnih isprava iz čl. 21. Ovršnoga zakona (Narodne novine, br. 57/96, 29/99, 173/03, 194/03, 151/04) na način da je sada izričito propisano da su **nagodbe** sklopljene u postupku pred sudovima časti pri komorama u Republici Hrvatskoj, a time i nagodbe sklopljene u postupku pred Sudom, postale **ovršne isprave**. Ovom se novinom želi dati dopunska pravna djelotvornost tim nagodbama, ali i općenito rješavanju sporova pred tim sudovima.²⁷ Usto, ova izmjena predstavlja i usklađivanje i naglašavanje onoga što je posebnim propisima već bilo uređeno i predviđeno kao ovršna isprava.²⁸

7.5. Dostava

Dostava prijavitelju obavlja se na adresu koju je naveo u prijavi, a ako dostava ne uspije na navedenoj adresi, dostava pismena i sudskih odluka obavlja se preko oglasne ploče Suda. **Dostava prijavljenom** obavlja se na adresu koju prijavitelj navede u prijavi. Ako dostava na navedenoj adresi ne uspije, dostavu pismena i sudskih odluka treba obaviti na adresi sjedišta prijavljenog. Ako, pak, dostava ne uspije niti na toj adresi, dostavu treba obaviti preko

oglasne ploče Suda (Pravilnik, čl. 42.).

Stranke i njihovi zastupnici dužni su o **promjeni svoje adrese** uredno obavještavati Sud, a ako ne obavijeste Sud o promjeni adrese, pa zbog toga dostava ne uspije, daljnja dostava obavljat će im se stavljanjem pismena i sudskih odluka na oglasnu ploču Suda (Pravilnik, čl. 43.).

Dostava putem oglasne ploče smatra se obavljenom istekom osmog dana od dana stavljanja pismena, odnosno sudske odluke na oglasnu ploču Suda (Pravilnik, čl. 44.).

7.6. Troškovi postupka

Stranke same snose troškove postupka pred Sudom koje čine: osobni troškovi stranaka i zastupnika u vezi s njihovim dolaskom na sud (putni troškovi,²⁹ troškovi za hranu, troškovi za smještaj, naknada za neostvarenu plaću odnosno zaradu), nagrada odvjetnika i sl. (Pravilnik, čl. 45.), dok troškove izvođenja dokaza saslušanjem svjedoka, odnosno vještačenjem, snosi stranka koja je predložila izvođenje tog dokaza (Pravilnik, čl. 46.).

HGK snosi troškove postupka pred Sudom koje čine: iznos nagrada koje se isplaćuju sucima, iznos naknada putnih troškova sucima, vještacima i drugim stručnim osobama čije stručno znanje je nužno potrebno Sudu, a koji imaju prebivalište izvan mjesta održavanja rasprave (Pravilnik, čl. 47.), snosi HGK.

Visina **nagrade sucima** kao i pravo na nagradu predsjedniku Suda i članovima Predsjedništva za obavljanje poslova Suda izvan pojedinih postupaka, određeni su Odlukom o nagradama Upravnog odbora HGK (Pravilnik, čl. 51.).³⁰

7.7. Registar mjera i brisanje sudskih mjera

Sud vodi **registar pravomoćno izrečenih mjera**, u koji se upisuju: naziv, odnosno ime i prezime prijavitelja, tvrtka, sjedište, matični broj prijavljenog, naziv povrede, broj pravomoćne presude, vrsta izrečene mjere s naznakom njezina trajanja, datum brisanja mjere (Pravilnik, čl.

²⁷ Tako i detaljnije kod Dika, M., *Novela Ovršnog zakona iz 2005. - Opći pregled*, Zbornik radova Novo ovršno pravo, Zagreb, 2005., str. 30.

²⁸ Usp. Čuveljak, J., *Primjena Ovršnog zakona u 2005.*, Zbornik radova Primjena Ovršnog zakona - novosti u 2005., Zagreb, 2005., str. 20.

²⁹ **Putni troškovi** obuhvaćaju naknadu za prijevoz sredstvima javnog prometa (tramvaj, vlak, autobus, brod i zrakoplov) za dolazak iz mjesta prebivališta, odnosno boravišta do sjedišta Suda, kao i za povratak u prebivalište odnosno boravište, i to najkraćim putem i najekonomičnijim prometnim sredstvom. Prijevozni troškovi priznaju se u visini stvarnih izdataka na temelju odgovarajuće dokumentacije koja se prilaže uz putni nalog (Pravilnik, čl. 48. i 49.). Ako se, pak, putovanje obavlja vlastitim prijevoznim sredstvom, visina naknade za prijevoz priznaje se u visini cijene javnog prijevoza, a obrascu putnog naloga prilaže se potvrda o cijeni javnog prijevoza označenog na nalogu za službeno putovanje (Pravilnik, čl. 50.). Visina naknade putnih troškova sucima, vještacima i drugim stručnim osobama čije stručno znanje je neophodno Sudu, a koji imaju prebivalište izvan sjedišta Suda, određuje se u skladu s općim aktom HGK (Pravilnik, čl. 51.).

³⁰ Vidi *Odluku o nagradama i naknadi troškova sucima i drugim osobama u postupku pred Sudom časti pri HGK* (Narodne novine, br. 64/01 - pročišćeni tekst, dalje: **Odluka**). Predsjednik, članovi Predsjedništva i tajnik Suda imaju pravo na naknadu troškova u vezi s obavljanjem poslova Suda izvan pojedinih postupaka, koju određuje predsjednik Suda prema kriterijima koji vrijede za naknadu troškova sucima i drugim osobama u postupku pred Sudom (Odluka, čl. 1.). Nagradu predsjedniku Suda utvrđuje Predsjedništvo Suda na temelju izvještaja o radu predsjednika Suda koji može biti podnesen tromjesečno, polugodišnje i godišnje. Članovi Predsjedništva Suda imaju pravo na nagradu u iznosu od 50% predsjednikove nagrade (Odluka, čl. 2.). Za sudjelovanje na raspravnom ročištu ili na sjednici vijeća pripada nagrada: a) predsjedniku vijeća u iznosu od 60,00 kn; b) članu vijeća u iznosu od 60,00 kuna (Odluka, čl. 3.). Za izradu obrazložene presude ili rješenja predsjedniku vijeća pripada nagrada u iznosu od 200 kuna, a u osobito složenim slučajevima ta se nagrada može povisiti najviše za 100% (Odluka, čl. 4.). Visinu nagrade vještaku određuje sud po slobodnoj ocjeni uzimajući u obzir naročito uloženi trud i složenost predmeta (Odluka, čl. 5.). Osobe koje sudjeluju u postupku pred Sudom sa prebivalištem izvan mjesta održavanja ročišta, imaju pravo na naknadu troškova prijevoza i dnevnice u skladu s općim aktom HGK (Odluka, čl. 6.). Naloga za isplatu utvrđenih nagrada i naknada izdaje tajnik Suda, a isplatu odobrava Predsjedništvo Suda (Odluka, čl. 7.).

52.). Na pisani zahtjev članice HGK, a u svrhu dokazivanja njezinog dobrog ugleda, tajnik Suda može temeljem uvida u registar sudskih mjera izdati **uvjerenje o neizricanju mjere**, a za njegovo izdavanje ne naplaćuje se pristojba (Pravilnik, čl. 53.).

Mjere upisane u registar sudskih, odnosno pravomoćno izrečenih mjera **brišu se**, i to: a) mjera opomene - po proteku jedne godine od pravomoćnosti presude; b) mjera javne opomene uz objavljivanje na sjednici Skupštine HGK - po proteku dvije godine od pravomoćnosti presude; c) mjera javne opomene uz objavljivanje u dnevnom tisku i Web stranici HGK nakon proteka tri godine od pravomoćnosti presude (Pravilnik, čl. 54.). Podaci o brisanim mjerama ne daju se nikome na uvid, a podaci o brisanju mjere ne navode se u uvjerenju o neizricanju mjere (Pravilnik, čl. 55.).

8. UMJESTO ZAKLJUČKA

Stupanjem na snagu Pravilnika, 20. lipnja 2006. godine, prestao je važiti stari Pravilnik. Postupci koji su pokrenuti pred Sudom prije stupanja na snagu Pravilnika, trebaju se dovršiti po odredbama staroga Pravilnika (Pravilnik, čl. 74.).

Treba napomenuti da je Pravilnikom postupak pred Sudom uređen znatno detaljnije i preciznije nego što je bio uređen starim Pravilnikom. Ne samo zbog toga što Pravilnik sadrži 40 članaka više te što na taj način podrobnije uređuje materiju koju je uređivao stari Pravilnik (primjerice, opće odredbe, sastav suda, podnošenje prijave, postupak pred prvostupanjiskim vijećem, pravni lijekovi, troškovi postupka, registar mjera, brisanje sudskih mjera, tijela Suda

i njihov izbor), nego i zbog toga što Pravilnik uređuje potpuno nova područja koja stari Pravilnik nije uređivao, primjerice prethodni postupak mirenja i dostavu.

Ako se uzme u obzir činjenica da pred redovitim sudovima nije tako mali broj sporova koji izviru iz povrede dobrih poslovnih običaja (o naknadi štete, raskidu ugovora, odgovornosti za nedostatke i sl.), odlučivanje o povredama dobrih poslovnih običaja jest upravo područje na kojemu djelovanje i praksa Suda može pridonijeti **rasterećenju redovitih sudova**. Iako Sud ne može donositi kondemnatorne i konstitutivne odluke kojima bi rješavao konkretne sporove, može snagom autoriteta i predviđenim mjerama društvene stege usmjeriti stranke ka mirnom rješenju spora i sklapanju nagodbe, zbog čega stranke ne bi trebale uvijek potražiti zaštitu pred redovitim sudom, čime bi se izbjegao često puta dugotrajan i skup sudski postupak.³¹

Unatoč tome što su osnivanjem Suda časti pri Hrvatskoj obrtničkoj komori 2000. godine, predmeti koje je rješavao Sud, a koji su se odnosili na povrede dobrih poslovnih običaja u obavljanju obrta, prešli u nadležnost Suda časti pri Hrvatskoj obrtničkoj komori,³² posljednjih je godina broj predmeta zaprimljenih na Sudu u stalnom porastu, a predviđa se da će prijava, pogotovo onih koje će podnositi potrošači, biti sve više.³³ Razlog tome je što su prava potrošača u posljednjih nekoliko godina bolje i učinkovitije uređena zakonom, ali i to što su potrošačke udruge sve bolje organizirane i sve aktivnije.

Treba napomenuti da Sud, osim samog zaprimanja prijave i vođenja postupaka po njima, u velikom broju slučajeva daje zainteresiranim stranama i savjete o mogućnostima zaštite njihovih prava.

³¹ Tako Jakovina, D., *O Sudu časti Hrvatske obrtničke komore uz osvrt na mogućnost rasterećenja redovnih sudova*, Hrvatska pravna revija, god. I., 2001., br. 2, str. 135.

³² Završetak potpunog osamostaljenja HOK-a nakon obnoviteljske skupštine 1994. godine obilježen je 2000. godine osnivanjem vlastitog Suda časti u skladu sa Zakonom o obrtu (Narodne novine, br. 49/03 - pročišćeni tekst) i Statutom (Narodne novine, br. 116/02 - pročišćeni tekst, 158/02, 101/04, 187/04). Nakon imenovanja tijela suda u lipnju 2000., od strane Upravnog odbora HOK-a, dana 27. listopada imenovani suci, njih 70. Nakon toga stekli su se svi uvjeti za početak samostalnog djelovanja ovoga suda. Izborima 2004. broj sudaca prvostupanjiskih vijeća povećan je na 70, tako da svaka područna obrtnička komora ima prvostupanjisko vijeće od tri člana. Tako je ukupan broj sudaca povećan na 90. Sud časti ima značajnu ulogu u zaštiti digniteta hrvatskog obrta i potrošača koji kao nedržavni sud sudi članicama HOK-a radi povrede dobrih poslovnih običaja u obavljanju obrta, odlučuje o oduzimanju, privremeno ili trajno, prava primanja naučnika na naukovanje, o neizvršavanju obveza članova, povredama Statuta i drugih akata Komore. Najveći broj dosadašnjih prijava odnosi se na lošu izvedbu radova ili nekalitetno pruženu uslugu, neizvršavanje dogovorenih, a već plaćenih poslova i sl. U slučaju povreda dobrih poslovnih običaja kao i drugih navedenih povreda sud može izreći jednu od šest predviđenih mjera, od opomene do oduzimanja obrtnice i zabrane obnašanja dužnosti u tijelima Komore. Vidi stranicu www.hok.hr (Sud časti). Podrobnije o radu Suda časti Hrvatske obrtničke komore kod Jakovina, D., o. c., str. 134-137.

³³ Prema Izvješću o radu HGK od 1999. do 2002., Sud je zaprimio 487 predmeta, dok je samo u prvih sedam mjeseci 2003. godine zaprimio 114 predmeta. U izvješću se navodi da se polovica postupaka okončava nagodbom između stranaka, te da se postupci prilično brzo rješavaju. Postupci su se na Sudu u prosjeku vodili oko tri mjeseca. Prema Izvješću o radu HGK za 2004. godinu, tijekom 2004. godine Sud je završio sve predmete iz 2003. godine. U 2004. godini Sud je zaprimio 130 novih prijava zbog povrede dobrih poslovnih običaja, što je smanjenje broja predmeta prema 2003. godini, a razlog je u činjenici da se u tijeku 2004. godine s neza-dovoljnim strankama više kontaktiralo telefonom te ih se tako upućivalo na način rješavanja raznih reklamacija, koje su se u većini slučajeva riješile posredstvom Suda bez podnošenja prijave. Od predmeta koji su pravomoćno završeni u 2003. godini sve mjere su izvršene tako da su presude objavljene ili na Skupštini Hrvatske gospodarske komore ili su objavljene u tisku. U 2004. godini u 13 predmeta pravomoćno je donesena presuda kojom se izriče mjera "Javne opomene s objavom u tisku" od kojih su sve i objavljene do kraja siječnja 2005. godine. Od 130 novih predmeta zaprimljenih do 31.12.2004. godine, njih 25 nije riješeno, no radi se o predmetima koji su zaprimljeni potkraj godine ili o kompliciranijim predmetima gdje je potrebno utvrđivati činjenice putem vještaka. Približno pet predmeta vraćeno je zbog žalbe stranaka na ponovno raspravljanje. Što se tiče preostalih predmeta koji su riješeni, bilo po prvostupanjiskom vijeću, bilo po drugostupanjiskom vijeću, sukladno našim trenutnim mogućnostima predmeti se rješavaju u prosjeku 60 do 80 dana. Taj rok rješavanja predmeta bio je uvjetovan manjkom administratora koji bi svakodnevno bili na raspolaganju Sudu časti.

THE PROCEDURE BEFORE THE COURT OF HONOUR IN THE LIGHT OF ADOPTING THE NEW RULE BOOK OF THE COURT OF HONOUR WITH CROATIAN CHAMBER OF COMMERCE

Both in our law and the comparative law it is visible that the courts of honour exist with various associations of economic subjects, and they are mostly established with the chambers of commerce. So the Court of Honour was established with Croatian Chamber of Commerce in 1989 aimed at the promotion of good business customs, fortifying of business moral, improvement of the economy and the development

of chamber system as a whole. The competence of the Court of Honour, its organization and structure, the course of the procedure before the court of honour, keeping the register of measures and the conditions for cancellation of judicial measures are regulated by the new Rule Book on the Court of Honour with the Croatian Chamber of Commerce which came into force on June 20, 2006.

PRAVNA IZDANJA

Pripremio: Dragutin Nemec, dipl. iur.*

MEĐUNARODNO PRAVO

ISBN: 3-540-33853-5

Verifying Treaty Compliance: Limiting Weapons of Mass Destruction and Monitoring Kyoto Protocol Provisions / Avenhaus, R.; Kyriakopoulos, N.; Richard, M.; Stein, G. (Eds.). - Berlin: Springer Verlag, 2006, XIV, 629 str.

OBITELJSKO PRAVO

ISBN: 0853089337

Harper, Mark

Civil Partnership: The New Law (New Law). - Bristol: Jordan Publishing Ltd., 2005. -542 pages (Family Law Publications)

Cijena: \$ 78.00

PRAVO EUROPSKE UNIJE

ISBN: 3-540-24042-X

Governing Europe under a Constitution: The Hard Road from the European Treaties to a European Constitutional Treaty / Blanke, Herm.-Josef; Mangiameli, Stelio (Eds.). -Berlin: Springer Verlag, 2006. -LXIV, 492 str.

ISBN: 3-540-28970-4

Meloni, Annalisa

Visa Policy within the European Union Structure. - Berlin: Springer Verlag
2006, XII, 220 str.

PRAVO INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

ISBN 3-406-53954-8

Benkard

Kommentar Patentgesetz: PatG. -10. neubearbeitete Auflage 2006. -Muenchen: C. H. Beck, 2006. -LXXIX, 1954 str.

Cijena: € 178,00

PRAVO TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

ISBN: 0406011907

Johnson, Trevor

A Private Company's Purchase of Own Shares. - London: Butterworths Tolley (Tolley Publishing Co Ltd), 1997

Cijena: \$ 105.05

ISBN: 0853089388

Boyle & Birds' Company Law. -Bristol: Jordan Publishing, 2004. -854 str.

Cijena: \$ 63.33

ISBN: 0406937583

Thorne, James

Butterworths Company Law Guide. -London: LexisNexis UK; Butterworths Law, 2002. -797 str.

Cijena: \$ 143.12

ISBN: 0406913560

Hannigan, Brenda

* Dragutin Nemec, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.